DVAKRÁT IZOLOVANÍ: STUDENTI PRVNÍ GENERACE BĚHEM ONLINE INTEGRACE DO STUDIA NA VYSOKÉ ŠKOLE

ISOLATED TWICE: FIRST-GENERATION STUDENTS DURING ONLINE INTEGRATION INTO STUDY PERIOD

Tereza Vengřinová[1]

[1] Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

K problematice integrace do studia na vysoké škole v období online výuky uspořádalo MŠMT v roce 2020 webinář. Potřebu výzkumu a posílení sociální integrace do studia na VŠ následně komentuje SZ2021+. Avšak v ČR prozatím chybí výzkum, který by hloubkově mapoval problematiku integrace do studia na vysoké škole. Předkládaný příspěvek, který je součástí širší studie v rámci disertační práce, cílí na zmapování procesu integrace pohledem začínajících studentů první generace během jejich prvního roku studia na VŠ.

Klíčová slova: *začínající studenti, studenti první generace, integrace do studia, online výuka*

Abstract

The MŠMT organized a webinar on the issue of integration into university studies during the period of online teaching in 2020. SZ2021+ subsequently comments on the need for research and strengthening social integration into university studies. However, for now, there is a lack of research in the Czech Republic that would map the integration into university studies in depth. The presented paper, part of a broader study within the dissertation, aims to map the integration process from the point of view of beginning first-generation students during their first year of study at the university.

Keywords: *first-year students, first-generation students, study integration, online teaching*

1 ÚVOD

Vstup na vysokou školu je pro studenty prvního ročníku možností začít novou životní etapu a v souvislosti s vynořující se dospělostí se osamostatnit od rodičů a převzít odpovědnost za své studium i budoucnost. Seznámit se s novými lidmi i akademickými nároky, jinými slovy systémem fungování vzdělávací instituce.

2 TEORIE

Tranzice ze střední na vysokou školu s sebou přináší pro začínající VŠ studenty změnu formy výuky i VŠ systému (Hassel & Ridout, 2018). Nováčci se s VŠ systémem seznamují a postupně se do něj začleňují. Dle Tinta (1975) ovlivňují začleňování do VŠ prostředí tři faktory: předchozí vzdělávání, individuální předpoklady a rodinné zázemí. Pro studenty první generace pak právě jejich rodinné zázemí hraje významnější roli (Pratt et al., 2019). Uzavřením budov VŠ se přemístila výuka v akademickém roce 2020/2021 do online prostoru a začínající studenti první generace tak ve většině případů byli během procesu integrace doma, v rodinném prostředí.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem tohoto příspěvku je přinést pohled začínajících studentů první generace na jejich první rok studia na vysoké škole, kterým procházeli online. Z tohoto důvodu byla zvolena kvalitativní studie, konkrétně opakované polostrukturované rozhovory se začínajícími studenty první generace (N = 20), celkem se jedná o korpus čtyřiceti rozhovorů. Tato získaná data byla analyzována kritickou diskurzivní analýzou (van Dijk, 2011). Díky které je možné zkoumat jev v sociálním světě (Zábrodská & Petrjánošová, 2013) a to na základě odhalování strategií, které aktéři používají, když o diskurzu hovoří (Turgeon et al., 2014).

4 VÝSLEDKY

Předběžné výsledky analýzy dat poukazují na diskurz *já vs. oni*, který je možné analyzovat ve dvou rovinách. V první rovině hovoří studenti o *sobě* v opozice k *učitelům, druhákům, …,* kteří znají systém VŠ a mají jisté know-how. Jelikož se respondenti integrovali online, pociťovali izolovanost *sebe* od *těch,*

kteří byli nositeli know-how o fungování systému VŠ. Druhou rovinu daného diskurzu představuje *já* vs. členové rodiny. Zde se jedná o charakteristiku první generace, kterou respondenti pociťovali. Respondenti vnímali, že jsou izolováni od členů rodiny, kterým neumí sdělit nároky a požadavky, které jsou na studium kladeny, jelikož jim sami nerozumí. To však mělo za následek nedorozumění respondentů s jejich sourozenci/rodiči.

5 ZÁVĚR

V širším diskurzu začátku studia na VŠ je možné pozorovat, že se skupině začínajících VŠ studentů věnuje zvýšená pozornost. Na univerzitách jsou nabízeny různé možnosti podpory, např. různá setkání, adaptační kurzy (Vengřinová, 2022). Je zde tedy patrný diskurz *my vs. oni* a to v souvislosti s předáváním know-how (*my* jsme ti, kteří mají know-how a chceme ho předat *vám*, kteří ho nemáte, abyste se mezi nás integrovali). Byť online výuka umožňuje studentům větší časovou flexibilitu a samostatnost (Jääskelä et al., 2017), tak začínající studenti při ní pociťovali izolovanost od informací nezbytných pro akademickou integraci i od sociální sféry VŠ. Což posiluje argument v rámci vzdělávací politiky a to důraz na (nejen) sociální integraci.

6 LITERATURA

Hassel, S., & Ridout, N. (2018). An investigation of first-year students' and lecturers' expectations of university education. *Frontiers in Psychology*, *8*, 2218.

Jääskelä, P., Häkkinen, P., & Rasku-Puttonen, H. (2017). Teacher beliefs regarding learning, pedagogy, and the use of technology in higher education. *Journal of Research on Technology in Education*, 49(3–4), 198–211.

MŠMT. (2020, 9. října). *Webinář MŠMT pro vysoké školy „Prváci v pandemii: co udělat pro sociální a akademickou integraci studujících v prvních ročnících"*. https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/pozvanka-na-webinar-msmt-pro-vysoke-skoly-prvaci-v-pandemii

MŠMT. (2020). *Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021*(SZ2021+). https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/strategicky-zamer-ministerstva-pro-oblast-vs-na-obdobi-od

Pratt, I. S., Harwood, H. B., Cavazos, J. T., & Ditzfeld, C. P. (2019). Should I stay or should I go? Retention in first-generation college students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice, 21*(1), 105–118.

Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research, 45*(1), 89–125

Turgeon, B., Taylor, T., & Niehaus, L. M. (2014). Contrasts and classtalk: A critical discourse analysis of welfare-to-work program managers. *Discourse & Society, 25*(5), 656–671. https://doi.org/10.1177/095792651453682

Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction.* Sage.

Vengřinová, T. (2022). Začátek studia v novém prostředí: Možnost podpory vysokoškolských studentů. *Sociální pedagogika/ Social Education, 10*(1), 76–78.

Zábrodská, K., & Petrjánošová, M. (2013). Metody diskurzivní analýzy. In T. Řeháček, I. Čermák & T. Hytych (Eds.), *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy* (s. 105–139). Masarykova univerzita.